

Інтелект-карта як опорний конспект з теми "Історичні пісні" до уроку з української літератури "Усна народна творчість. Українські історичні пісні" у 8 класі.

Психологи стверджують, що найкращий конспект – це конспект на одній сторінці. Саме такий конспект ми і маємо, створюючи для своїх учнів інтелект-карти. Навчальна інформація структурована, ілюстрована картинками. Таку інформацію легше запам'ятати, відтворити при усній відповіді. А опора на уроці робить навчання комфортнішим, створює ситуацію успіху. Такі опори стануть у нагоді також тим, хто навчається дистанційно, складають ДПА і ЗНО.

Назву "історична пісня" вперше ввів в українську фольклористику Микола Гоголь

Історичні пісні з'явилися в XV ст., в період боротьби українського народу проти турецько-татарських загарбників, увібравши традиції героїчного епосу Київської Русі та українських дум

Це фольклорні ліро-епічні твори, присвячені певній історичній події чи відомій історичній постаті

У цих піснях висловлюється ставлення народу до історичних подій чи героїв в них, висловлюються національні інтереси і ідеали народу

"Наша дума, наша пісня не вмре, не загине..."
Тарас Шевченко

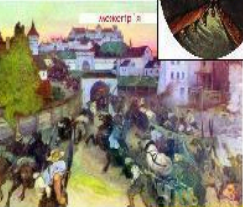
"Перлинами світової народної творчості" - так назвав українські пісні великий знавець фольклору Михайло Стельмах

Микола Гоголь назвав історичні пісні за охоронців бойової слави України.

1. Про боротьбу з турецько-татарськими нападниками

2. Про визвольну боротьбу українського народу під проводом Богдана Хмельницького

3. Про стихійні селянські повстання та їх героїв, проти соціального гніту

Ще за часів Київської Русі існували **співці**, які виконували твори на історичні теми, а пізніше їх прями спадкоємці - **кобзарі**

Тематичні групи історичних пісень:

3.4) "За Сибіром сонце сходить"

Ця пісня, на думку вчених, найвірогідніше, про Устима Кармелюка, легендарного ватажка повсталого селянства.

"За Сибіром сонце сходить, Хлопці, не зівайте: Ви на мене, Кармалюка, всю надію майте!"
"...Зовуть мене розбійником, Що людей вбиваю. - Я багатих убиваю, Бідних награждаю".

Пам'ятник Устиму Кармелюку в с. Летичеві, Хмельницька обл.

Усна народна творчість

3.5) "Максим, козак Залізняк"

Пісня про запорозького козака, ватажка гайдамацького повстання Коліївщина (1768 р.)

"Максим, козак Залізняк, Козак з Запорозжя, Як виїхав на Україну, Як повная рожа. Зібрав військо сорок тисяч В місті Жаботині; Обступили город Умань У одній годині". "Як вдарили з семи гармат У середу вранці - Накидали воріженьків Повнісінькі шанці!"

Поетика історичних пісень: гіперболізація й символічні метафори; сталі епітети; художні або психологічні паралелізми; символи (козак - сокіл, орел...)

- чіткий поділ на строфи;

- ритмомелодична будова (усі рядки рівноскладові, правильне чергування наголошених і ненаголошених складів);

- епічність (фабульність, наявність сюжету, оповідний характер).

Максим Залізняк (1740-1768) - народився в сім'ї козаків с. Медведівка поблизу Чигирини. Юнаком пішов у Запорозьку Січ, через кілька років став послушником Мотронинського монастиря, поблизу с. Жаботина. Та в 1768 р. М. Залізняк очолює Коліївщину на польській Україні. На бік повсталих селян перейшов уманський сотник Іван Гонта. Повстання було придушене Катериною II, генералом Кречетниковим та хитрим і підступним полковником Гур'євим. Гонту поляки розрізали на 14 частин і розвезли по 14 селам для залякування селян, а Залізняка, як підданого Росії, засудили в Київській губернській канцелярії до заслання в Сибір. По дорозі на заслання біля Охтирки Залізняк втік разом з ін. гайдамаками; їх скоро зловили, і їхня доля невідома.

Освячення ножів

1. 1) "Пісня про Байду"

"В Цареграді на риночку Та п'є Байда мед-горілочку..." "Твоя, царю, віра проклятая, Твоя царівночка поганая!" "Ой як стрілив - царя вцілив, А царицю в потилицю, Його доньку в головоньку". "Ото ж тобі, царю, За Байдину кару".

Ця пісня про молодого козака, улюбленця народу, із славного козаського роду Морозів. У пісні змальована героїчна смерть цього козака.

Ця пісня про Богдана Хмельницького, що очолював український народ у визвольній війні 1648-1654 рр. проти шляхетської Польщі, за возз'єднання з Росією.

Про Байду - князя Вишневецького - хороброго чоловіка, козаського ватажка, який постійно тримав у страху султанів Туреччини. Байду підступно схопили в Молдові та передали в Царгород.

2. 2) "Ой Морозе, Морозенку"

"Ой Морозе, Морозенку, Ой да ти славний козаچه! За тобою, Морозенку, Вся Україна плаче".

2. 3) "Чи не той то хміль"

"Чи не той то хміль, Що коло тичин в'ється? Ой той то Хмельницький, Що з ляхами б'ється". "...Гей, там річка, Через річку глиця - Не по однім ляшку Зосталась вдовиця".

Українські народні історичні пісні

Історичні пісні тематично наближаються до дум, але відрізняються від них - мають чітку поетичну форму з її структурними компонентами:

Використовувати інтелект-карту, розміщену в документі Word, незручно, краще зберігати у форматі jpg, png, але система модерації, запущена Всеосвітою, інтелект-карти не любить. Проте цю карту можна легко перемістити в альбомну орієнтацію.